

DİLEK BAKAN

ALEVİ BEKTAŞI GELENEĞİNDE HUBYÂR SULTAN

ÖZET

Alevi Bektaşî geleneğini bir bütün olarak ele almak, söz konusu geleneğin doğru anlaşılması için gereklidir. Bu geleneği oluşturan ana parçalardan biri olan Hubyâr Sultan geleneğini anlamak da Alevi Bektaşî geleneğinin bütünsel olarak anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Hubyâr Sultan geleneği daha geniş bir çerçeve olan Alevi Bektaşî geleneğinin içindedir.

Çalışmamız vasıtasıyla yüzyıllardır süregelen ancak üzerinde yeterli derecede akademik araştırma yapılmayan Hubyâr Sultan ve Hubyâr Ocağı ile ilgili kaynak taraması yapılmış, alan araştırması yöntemlerinden yararlanarak alandaki veriler derlenmiş, özellikle sözlü gelenekle günümüze kadar gelen ocağın bilgileri yazılı hâle getirilmiştir.

Tarihsel veriler ışığında iki Hubyâr’dan söz edilebilir. I. Hubyâr Sultan’ın 13. yüzyılda yaşadığı düşünülmektedir. Sözlü geleneğe göre Horasan’dan geldiği söylenen doksan bin erenden biridir. Dergâhını bugünkü Tokat ili Almus ilçesi Hubyâr köyüne kuran Hubyâr Sultan ile ilgili elimizde kesin bilgiler yoktur. Ancak eldeki ferman ve beratlardan yerleştiği yörenin Hubyâr Sultan’a vakfedildiği bilinmektedir. II. Hubyâr Sultan ise I. Hubyâr Sultan’ın torunlarından olup 16. yüzyılda yaşamış ve Hubyâr Abdal adı ile adlandırılmıştır. Hubyâr Sultan ile Hubyâr Abdal, Hubyâr geleneği içinde tek isimde yaşamıştır. Bu ocağa bağlı talipler Hubyâr talipleri olarak bilinmektedir.

Hubyâr Sultan geleneği üzerine yapılmış olan çalışmamızda Hubyâr Ocağı analiz edilmiştir. Analiz esnasında Hubyâr Ocağı’nın ritüelleri, semahı, oruçları, duaları, ziyaret yerlerine dair inanç motifleri ikinci bölüm olan “Hubyâr Ocağı’nda İbadet ve Dinî Hayat” başlığı altında incelenmiştir. Söz konusu ocağın sözlü kültür ürünleri, şiirlerin toplanmasıyla ortaya konmuş ve bu şiirler üçüncü bölümde değerlendirilmiştir. Hubyâr Sultan üzerine yapılan örgütlenmeler ve geleneğin olası geleceği de çalışmamızın son bölümünde analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hubyâr, Ocak, Alevilik, Bektaşilik, Horasan erenleri, Tokat Folkloru, Sözlü Gelenek